

УДК 378.14

О.М.ПЕХОТА

м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА УНІВЕРСИТЕТУ

У статті розглядається проблема формування технологічної культури викладача як складової його педагогічної майстерності. Визначено головні завдання та накреслено шляхи розв'язання зазначеної проблеми. Проаналізовано взаємозв'язок понять “педагогічна майстерність викладача”, “культура” та “технологічна культура викладача педагогічних дисциплін”.

Ключові слова: педагогічна майстерність, культура, технологічна культура, викладач педагогічних дисциплін, технологічна культура викладача педагогічних дисциплін.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інтегрування української педагогічної освіти в європейський освітній простір і ті зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, вимагають від сучасного викладача ціннісного самовизначення та вільного вибору стратегій і тактик у педагогічній діяльності, підвищення рівня загальнопедагогічної і професійної культури. Важливим аспектом у розв'язанні цих завдань є глибоке розуміння педагогами тенденцій розвитку сучасної освіти, зміни освітніх парадигм, моделей здобуття знань, і відповідно вибір оптимальних педагогічних технологій у професійній діяльності. Технологічна культура викладача університету є важливою передумовою для досягнення якісної викладацької діяльності та вищої освіти в цілому. Формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін університету сприятиме модернізації навчально-виховного процесу на шляху до європейського рівня вищої педагогічної освіти України.

Аналіз досліджень за проблемою. Значний інтерес для розуміння суті культури викладача до використання педагогічних технологій у сучасному університеті мають дослідження вітчизняних та зарубіжних учених про свідомість, самосвідомість, самопізнання людини (М. А. Бердяєв, М. Й. Борішевський, І. С. Кон, Г. Г. Кириленко, О. М. Леонтєв,

С. Л. Рубінштейн, Р. Берне, С. Куперсміт, К. Роджерс, П. Тейяр де Шарден, Р. Штайнер та ін.).

З огляду на викладене стає очевидною актуальність проблеми формування технологічної культури магістранта та молодого викладача університету до використання сучасних освітніх технологій, наприклад, кредитної, модульної, проектної, рейтингової та ін. Ця проблема, на жаль, не досить повно висвітлюється у наукових дослідженнях, але, як показує аналіз досвіду роботи багатьох університетів останніх років, увага приділялась лише несистемному використанню модульної технології, окремим її аспектам. Наприклад, формувалась готовність викладача до читання лекцій. При розгляді робіт зазначеної тематики можна помітити, що існує специфічний підхід до її визначення з точки зору різноманітності педагогічних спеціальностей у вищій школі. Проте недостатньо висвітленим у науковому та науково-методичному аспекті залишається формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін як важлива умова розвитку його педагогічної майстерності.

Об'єктом нашого дослідження стала педагогічна майстерність викладача університету. Відповідно **предметом дослідження** виступають організаційно-педагогічні умови формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін в університеті як складової його педагогічної майстерності.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін в університеті як складової його педагогічної майстерності. Для реалізації мети дослідження визначено наступні завдання:

1. Виявити ступінь дослідженості проблеми педагогічної майстерності викладача у контексті реалізації технологічного підходу в педагогічній теорії і освітній практиці.
2. Розкрити сутність поняття “технологічна культура викладача педагогічних дисциплін”, виявити його зміст, особливості та закономірності.
3. Виявити якісні показники, критерії та рівні формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін.

4. Обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін як складової його педагогічної майстерності.

Для розв'язання завдань нашого дослідження вважаємо за необхідне співвіднести поняття “педагогічна майстерність викладача”, “культура” та “технологічна культура викладача педагогічних дисциплін” та проаналізувати взаємозв'язок між ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна майстерність, без сумніву, є ознакою високого рівня професійної діяльності і проявляється як раціональне, системне застосування сучасних досягнень вітчизняної педагогічної науки та досвіду інших країн. Вона відрізняється від загальної практики інноваційним підходом і забезпечує постійне підвищення якості педагогічного процесу у ВНЗ. У той же час педагогічна майстерність – це і певний комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності викладача [5].

Серед основних компонентів у структурі педагогічної майстерності сучасного викладача університету, з нашої точки зору, можна виділити: професійну компетентність, методологічну культуру наукового пошуку, технологічну грамотність при побудові індивідуальної траєкторії самостійної пізнавальної діяльності студента, демократичність характеру, високу гуманістичну спрямованість його особистості, розвинуті науково-творчі здібності, володіння технікою переконуючого впливу на велику аудиторію.

Педагогічна майстерність викладача передбачає не лише досконалий рівень фахових знань, умінь та навичок. Це, звісно, і формування певних особистих якостей – мобільності, комунікативності, емпатії, толерантності тощо. Це і майстерне володіння педагогічною технікою та використання сучасних технологій навчально-виховного процесу.

Визначення поняття “культура” сучасними науковцями досить різноманітні – від простого протиставлення природі до дефініції культури як історично визначеного рівня розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, вираженого у типах організації життя і діяльності людей. Культура трактується і як спосіб духовного освоєння дійсності на основі системи цінностей, і як розгортання творчої діяльності людини, спрямованої на пошук сенсу буття.

Культура – це поняття, що охоплює всю творчу утворюючу діяльність людини; сукупність умінь, які досконало її забезпечують; результат цієї діяльності, взятий як у своєму вищому прояві – мистецтві, так і той, що містить все, що створено руками людини, всю “другу природу” [3].

Культуру можна представити в єдності трьох її нерозривно пов’язаних аспектів: способів соціокультурної діяльності людини, результатів цієї діяльності, ступеня розвитку особистості.

З огляду на вищесказане, технологічну культуру викладача можна віднести до матеріально-духовних видів культури нарівні з, наприклад, правовою, екологічною, естетичною, інформаційною культурою. Технологічна культура викладача характеризує його творчу професійну діяльність: сукупність технологічних знань і умінь, які досконало її забезпечують. Отже, технологічну культуру викладача можна визначити як поєднання ґрунтовних психологопедагогічних знань щодо технологічного підходу в освіті та досконалого володіння всім комплексом сучасних педагогічних технологій, вміння ефективно їх застосовувати для розв’язання різноманітних педагогічних завдань у навчально-виховному процесі ВНЗ.

Що стосується визначення поняття “технологічна культура викладача педагогічних дисциплін”, зазначимо, що воно має свою специфіку. На наш погляд, вона зумовлюється більш широкими можливостями для оволодіння гуманістичними цінностями, і відповідно, для особисто-професійного вдосконалення, саморозвитку особистості. Викладач педагогічних дисциплін добре обізнаний з досить широким колом наук (гуманітарних, філософських, суспільствознавчих), з якими тісно пов’язана педагогіка. Він здійснює (і прищеплює це студентам) більш глибокий суттєвий аналіз важливих явищ світу. Його професійні інтереси в певній галузі знань і практичної діяльності поєднуються з більш широким пізнавальним ставленням до дійсності, з потребами всебічно її осмислити.

Спробуємо окреслити найбільш важливі шляхи досягнення поставлених нами дослідницьких завдань. На нашу думку, формування технологічної культури викладача педагогічних дисциплін як важливої передумови для досягнення

якісної викладацької діяльності та педагогічної майстерності в університеті може бути реалізоване при створенні таких організаційно-педагогічних умов:

- зміни акцентів психолого-педагогічної підготовки у сучасному університеті у напрямі її гуманізації, технологізації та особистісної орієнтації;
- збагачення мети, завдань, змісту психолого-педагогічної підготовки в магістратурі з орієнтацією на ідеї технологічного підходу, розвитку педагогічної майстерності та європейський стандарт у вищій освіті;
- розробки програми курсу “Технології вищої школи”, його змісту та методики викладання;
- використання протягом магістерської підготовки сучасних технологій вищої школи: модульного навчання, рейтингової оцінки знань, дослідницької технології, педагогічного проектування, створення ситуації успіху та ін.;
- вивчення магістрантами в ході стажування інноваційного досвіду викладачів педагогічних дисциплін університету з питань його технологізації та розвитку педагогічної майстерності.

Висновки. Таким чином, технологічну культуру викладача педагогічних дисциплін можна визначити як одну з найважливіших складових його педагогічної майстерності. Вона передбачає, з одного боку, знання та використання викладачем всього комплексу сучасних педагогічних технологій, а з іншого – його здатність до постійного саморозвитку у формуванні особистих і професійних якостей викладача-технолога.

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Наукова книга, 2004. – 384 с.
3. Культурология. Учебное пособие // Под ред. доц. Н.Н.Фоминой, проф. З.О.Джамашвили, доц. Н.О.Свечниковой. – СПб: СПбГУ ИТМО, 2008. – 483 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. – 2001. – № 29. – с. 4–6.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюна, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. та переробл. – К.: СПД Богдннова А.М., 2008. – 376 с.
6. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посібник / За ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. – К.: Вид. А.С.К., 2003. – 240 с.

ПЕХОТА Е.Н.

**ФОРМИРОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ
КУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ
УНИВЕРСИТЕТА**

В статье рассматривается проблема формирования технологической культуры преподавателя как составляющей его педагогического мастерства. Определены основные задачи и начертаны пути решения данной проблемы. Проанализирована взаимосвязь понятий “педагогическое мастерство преподавателя”, “культура” и “технологическая культура преподавателя педагогических дисциплин”.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, культура, технологическая культура, преподаватель педагогических дисциплин, технологическая культура преподавателя педагогических дисциплин.

PEHOTA O.M.

**THE FORMATION OF THE TECHNOLOGICAL CULTURE
OF THE PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

In the article the problem of the formation of the technological culture of the lecturer as the component of its pedagogical skill is viewed. The basic objects and the ways of solving the problem are determined. The correlation of terms “lecturer’s pedagogical skill”, “culture” and “technological culture of the lecturer of pedagogical disciplines” is analyzed.

Key words: pedagogical skill, culture, technological culture, the pedagogical discipline lecturer, the technological culture of the lecturer of pedagogical disciplines.